

**การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของ
ประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่**
**The Enhancement of Democratic Politics by Applying Buddhist
Principles of People Living in Mae Chua Sub-District Municipality,
Den Chai District, Phrae Province**

พระอธิการวิฑูรย์ ธมฺมทสสี¹, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต² และ สมจิต ขอนวงศ์³
PhraAthikan Wittawas Dhammadassi¹, Phrakru Soponkittibundit² and
Somjit Konwong³

Received: 26 April 2025; Revised: 12 July 2025; Accepted: 19 July 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับพฤติกรรมทางการเมือง และเสนอแนวทางการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมเข้าสู่บริบทท้องถิ่น การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานวิธี โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 338 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับพฤติกรรมทางการเมือง และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่หลักสาราณียธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง แนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยโดยประยุกต์หลักพุทธธรรม ได้แก่ 1) เมตตาการุณกรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการร่วมมือพัฒนาชุมชน 2) เมตตาจริกรรม กระตุ้นการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ในการอภิปรายทางการเมือง 3) เมตตาโมกกรรม ส่งเสริมการใช้เหตุผลและข้อมูลในการตัดสินใจ 4) สาราณโภคิ ส่งเสริมการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 5) สีสสามัญญตา ปลุกฝังการเคารพกฎหมายและแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล และ 6) ทิฏฐิสามัญญตา ส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายและการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณภาพและยั่งยืน

^{1 2 3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus
Corresponding author, e-mail: wittawas.2316@gmail.com

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเมือง; การเมืองแบบประชาธิปไตย; การประยุกต์หลักพุทธธรรม

Abstract

This mixed-methods study aimed to investigate level of political democracy of people living in Mae Chua sub-district municipality, Den Chai district, Phrae province, including the relationship between Sāraṇīyadhamma and political behavior, and present the guidelines for enhancing democratic politics by integrating Buddhist principles into local contexts. The quantitative data were collected from 338 participants aged 18 and above using questionnaires. The data were then analyzed using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation. Pearson correlation coefficient was applied in this study to analyze the relationship between Sāraṇīyadhamma and political behavior. The qualitative data were gathered from 10 key informants using in-depth interview. The results indicated that the political democracy level of participants was overall at an average level, while the relationship between Sāraṇīyadhamma and political behavior was a high positive correlation. Guidelines for enhancing democratic politics by applying Sāraṇīyadhamma were (1) Mettākāyakamma, which is based on promoting community participation and development; (2) Mettāvācīkamma, which focuses on encouraging creative communication in political discussion; (3) Mettāmanokamma, which highlights encouraging people to prioritize reason and information to make effective decisions; (4) Sādhāraṇabhogitā, which encourages people to sacrifice personal gain for the common good; (5) Sīlasāmaññatā, which aims to cultivate respect for rules and use reason in problem-solving; and (6) Dīṭṭhisāmaññatā, which focuses on promoting acceptance of diverse opinions and freedom of expression, leading to sustainable development of local politics.

Keywords: Political Enhancement; Democracy; Application of Buddhist Principles

บทนำ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติหมวด 6 ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ รวมทั้งการตัดสินใจ

ทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยต้องพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย พัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และจะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมือง การปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน รวมทั้งต้องเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เป็นแบบแผน ทักษะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมืองซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ดังนั้น ถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำ ประชาธิปไตยก็จะเป็นประชาธิปไตยที่เลวร้ายตามไปด้วย เพราะว่าคุณภาพของของประชาธิปไตยขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน แล้วคุณภาพของประชาชนขึ้นอยู่กับการศึกษา เพราะฉะนั้นประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการศึกษาโดยตรง โดยประชาชนปกครอง คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการตัดสินใจ ประชาชนจะตัดสินใจถูกหรือดีต้องมีการศึกษา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2543) ดังประโยคที่ว่า “การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไร้เสถียรภาพ หากบุคคลหรือสมาชิกที่เป็นพลเมืองของสังคมขาดแบบแผนของความเชื่อทัศนคติและค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย โดยความเป็นพลเมือง (Citizenship) มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้มิใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญแต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย” (ถวิลวดี บุรีกุล และรัชติแสงมหะหมัด, 2557)

ตำบลแม่จ๊ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดแพร่ ห่างจากอำเภอด่านซ้าย 7 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดแพร่ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 6.25 ตารางกิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด ปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว และมีการเลี้ยงสัตว์พวกโค สุกรไก่ เป็นต้น (เทศบาลตำบลแม่จ๊ว, 2568) ทำให้ประชาชนยังขาดความเข้าใจว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงเป็นอย่างไร และยังติดกับระบบอำนาจเดิมระบบเดิม ยังขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาและส่งเสริมการเมืองให้เป็นระบอบประชาธิปไตย เพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมือง ด้วยเวลาในการจัดกิจกรรมทางการเมืองจะตรงกับเวลาการทำงาน ประชาชนที่มีอายุไม่มากจะไม่ค่อยเข้าใจกิจกรรมทางการเมือง เพราะคิดว่าไม่มีความจำเป็นด้วยที่ว่ามีความรู้ความเข้าใจมากพออยู่แล้วทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมไม่ค่อยสม่ำเสมอหรือมากเกินไป และมีความเข้าใจกันเองว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างเดียวเท่านั้น (พระเนาวนนท์ ชยาภินโน (จอมพนัส), 2562) ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จ๊ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ เห็นถึงความสำคัญและเป็นเรื่องใกล้ตัวที่จะต้องให้ความสนใจมากขึ้น และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาการเมืองการ

ปกครองของตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชาติเกิดความรักชาติ มีความสามัคคีซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณิธรรมกับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป และมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 2,152 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่, 2566) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วน สัดส่วน พิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย จำนวน 10 รูปหรือคน

2. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ และนำแบบสอบถามที่ได้หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (สมนึก ภัททิยธนี, 2565) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.932 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.906 และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ และนำ

แบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อขอความเห็นชอบ

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่จ๊ะ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 ชุด ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 338 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด และนำข้อมูลดิบที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์และเลือกใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรมกับพฤติกรรมทางการเมือง ที่เหมาะสมกับข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จ๊ะ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่

จากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ประชาชนในพื้นที่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$, $S.D.=0.50$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ การศึกษาได้วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ อำนาจอธิปไตยของปวงชน สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพ สามารถแสดงค่าเฉลี่ยตามตารางต่อไปนี้

การเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาล ตำบลแม่จ๊ะ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1. ด้านอำนาจอธิปไตยของปวงชน	3.36	0.61	ปานกลาง
2. ด้านสิทธิและเสรีภาพ	3.28	0.60	ปานกลาง
3. ด้านความเสมอภาค	3.40	0.59	ปานกลาง

การเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาล ตำบลแม่จัว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
4. ด้านภราดรภาพ	3.53	0.59	มาก
ภาพรวม	3.39	0.50	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน
ในเทศบาลตำบลแม่จัว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าแม่ประชาชนในพื้นที่ที่มีพื้นฐานของแนวคิดประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่พอเหมาะ แต่ยังมีโอกาสในการพัฒนาอีกมาก โดยเฉพาะการส่งเสริมความตระหนักรู้ในสิทธิ เสรีภาพ และบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรมกับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรม ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านเมตตา ภายกรรม (การร่วมมือกัน) (2) ด้านเมตตาวิกรรม (การเจรจาด้วยเหตุผล) (3) ด้านเมตตาโนกรรม (การคิดพิจารณา) (4) ด้านสาธารณโภคี (การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ) (5) ด้านสืลสามัญญดา (การรักษาระเบียบวินัย) (6) ด้านทิกุฐีสามัญญดา (การยึดถือในหลักการอุดมการณ์) กับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่ ซึ่งประกอบด้วย ได้แก่ (1) ด้านอำนาจธิปไตยของปวงชน (2) ด้านสิทธิและเสรีภาพ (3) ด้านความเสมอภาค (4) ด้านภราดรภาพ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				
ตัวแปรอิสระ	ด้านอำนาจธิปไตยของปวงชน	ด้านสิทธิและเสรีภาพ	ด้านความเสมอภาค	ด้านภราดรภาพ	การเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน
ด้านเมตตาภายกรรม	.481**	.522**	.398**	.207**	.486**
ด้านเมตตาวิกรรม	.522**	.542**	.450**	.343**	.561**
ด้านเมตตาโนกรรม	.542**	.592**	.561**	.487**	.658**
ด้านสาธารณโภคี	.584**	.631**	.502**	.466**	.658**
ด้านสืลสามัญญดา	.512**	.471**	.547**	.616**	.646**
ด้านทิกุฐีสามัญญดา	.594**	.560**	.590**	.564**	.696**
หลักสราณียธรรม	.662**	.681**	.622**	.545**	.757**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรมกับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชน
ในเทศบาลตำบลแม่จัว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่

จากตาราง พบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระหว่างหลักสราณียธรรมทั้ง หกกับทุกมิติของการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะหลักทฤษฎีสามัญญดา ($r=.696^{**}$) และ เมตตามโนกรรม ($r=.658^{**}$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สูงเด่นที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์โดยรวมระหว่างหลักสราณียธรรมกับการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงมาก ($r=.757^{**}$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การหล่อหลอมคุณธรรมทางพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของประชาชน สามารถส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ยั่งยืนในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของ ประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จ๊ว อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่

แนวทางการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้านหลัก ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งระหว่างหลักธรรมทางพุทธ ศาสนาและการเสริมสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ดังนี้

1) เมตตากายกรรม การร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรม การอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน กัน ช่วยวางรากฐานของประชาธิปไตยที่เคารพในเสรีภาพของผู้อื่น การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการเมืองอย่างเสรี การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการร่วมมือระหว่างประชาชนกับ ผู้นำท้องถิ่น ล้วนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางการเมือง รัฐควรส่งเสริมการ แสดงออกโดยไม่ปิดกั้น พร้อมยึดหลักความเสมอภาค เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่าง แท้จริง

2) เมตตาวาจิกรรม การสื่อสารอย่างมีเมตตาและเหตุผล ประชาธิปไตยที่ยั่งยืนต้องอาศัย การพูดคุยด้วยเหตุผล มีสติ และรับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง การเปิดกว้างในการแลกเปลี่ยน ข้อมูลอย่างเสรี และการใช้วาจาที่ให้เกิดประโยชน์ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจในสังคม นักการเมืองควรยึดถือวาจาสัตย์ สื่อสารตรงไปตรงมา และไม่ใช้คำพูดยุยงให้เกิดความแตกแยก

3) เมตตามโนกรรม การคิดอย่างมีสติและใคร่ครวญ ประชาธิปไตยจะมั่นคงได้ ต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล ปราศจากอคติ การส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาส ใช้วิจารณ์ญานร่วมในการตัดสินใจ เช่น การร่วมประชุมหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญของ ชุมชน จะช่วยเปิดพื้นที่แห่งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งผลให้การเมืองมีความโปร่งใส ยุติธรรม และยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

4) สาธารณโภคี การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม การส่งเสริมจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละความสะดวกส่วนตนเพื่อประโยชน์ชุมชน เป็นหัวใจของประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ท้องถิ่นช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรมและโปร่งใส และการสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับประชาธิปไตยและ การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองจะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางการเมือง ของตนได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

5) ด้านสิทธิมนุษยชน การรักษาระเบียบวินัย การให้ความเคารพต่อสิทธิของตนเองและผู้อื่น การใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยปราศจากอคติ เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตย การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจะทำให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและพัฒนาไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ ภายใต้หลักการของระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมั่นคง

6) ด้านทฤษฎีสามัญญา การยึดถือในหลักการอุดมการณ์ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเอง ยึดมั่นในหลักการที่เท่าเทียมกันทางการเมือง การปลูกฝังอุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกัน และการเคารพสิทธิของผู้อื่น การสร้างจิตสำนึกของพลเมืองที่ดี ควรส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงหลักความเสมอภาคและความยุติธรรม การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ถูกต้องสร้างความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ระดับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีความเข้าใจการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับหนึ่งแต่ยังไม่สูงมาก ในเรื่องของความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านอำนาจอธิปไตยของปวงชน คือ ประชาชนมีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างอิสระเสรี การได้รับฟังข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านสิทธิและเสรีภาพ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อรักษาสิทธิและเสรีภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแบบเพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างเต็มใจทุกครั้ง และการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงออกถึงสิทธิและเสรีภาพเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านความเสมอภาค คือ การร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่นการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การร่วมตรวจสอบรายชื่อในการเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อรักษาความเสมอภาคทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการมีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านภราดรภาพ คือ การเคารพเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในการเมืองแบบประชาธิปไตย การเคารพกฎหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทุกครั้ง เพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย และการปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐกำหนดออกทุกครั้งเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการเมืองแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานในเรื่องสิทธิทางการเมืองเบื้องต้น เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการ

ปฏิบัติตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของกรณีรัฐ ระเบียบทุกซ์ (2564) “การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของจิตรกร ลอศรี (2564) “การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองประกอบด้วย คุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านทักษะด้านบุคคล ด้านการอยู่ร่วมกัน และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกที่ดีทางการเมือง ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมหลักนิติธรรม ($\bar{X}=4.22$) 2) การส่งเสริมหลักสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=2.86$) และ 3) การส่งเสริมหลักความเสมอภาค ($\bar{X}=2.83$)

2. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรมกับการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.757^{**}$) กล่าวคือ ประชาชนสามารถนำหลักสราณียธรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านเมตตาการุณยธรรม (การร่วมมือกัน) ด้านเมตตาจริยธรรม (การเจรจาด้วยเหตุผล) ด้านเมตตาโมกกรรม (การคิดพิจารณา) ด้านสาธารณโภคี (การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ) ด้านสัสสามัญญดา (การรักษาระเบียบวินัย) ด้านทฤษฏีสามัญญดา (การยึดถือในหลักการอุดมการณ์) มาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่ ด้านอำนาจอิทธิปไตยของปวงชน ด้านสิทธิและเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค และด้านภราดรภาพ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย การใช้ฉันทามติร่วมกันในการตัดสินใจในการเมืองแบบประชาธิปไตย การมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองในการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การปรึกษากันด้วยเหตุผลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย การมีความหวังดีต่อกันในการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การคิดพิจารณาเกี่ยวกับการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย การให้ความรู้ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในฐานะพลเมืองที่ดี การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประชาธิปไตยเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมือง การไม่สร้างความเดือดร้อนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การส่งเสริมการแสดงออกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้วยความสมานฉันท์ การมีความเชื่อมั่นในหลักการสร้างความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การยอมรับและเข้าใจการเมืองแบบประชาธิปไตยเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ดังนั้น หลักสราณียธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเมืองแบบประชาธิปไตยได้พอสมควร แต่ยังคงขาดการส่งเสริมหลักสราณียธรรมที่ยึดหลักการอยู่ร่วมกันเพื่อให้ประชาชนมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นหลักการอยู่ร่วมกันได้ให้เป็นสุขตามพระพุทศาสนา

สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณิธร เป็กทอง (2565) “ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาของการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตพื้นที่ตำบลแม่ป๋าก อำเภอวังซัน จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า หลักสารณียธรรมกับระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตพื้นที่ตำบลแม่ป๋าก อำเภอวังซัน จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r=0.716^{**}$) อธิบายได้ว่า ภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำในชุมชนจะต้องบูรณาการทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านปัจจัยสี่ ภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำในชุมชน จะต้องบูรณาการทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านปัจจัยสี่ หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ในการช่วยเหลือการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งด้านการป้องกัน ตรวจสอบเฝ้าระวังและการรักษา การสื่อสารนั้นผู้นำจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารโดยเฉพาะการสื่อสารผ่านคนกลางผู้นำท้องถิ่นที่ต้องมีความตั้งใจ มุ่งมั่น สนับสนุนด้วยความจริงใจ ผู้นำชุมชนจะต้องสร้างความเชื่อถือ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการรู้จักเสียสละ เข้าใจในหลักของความเสมอภาคเท่าเทียมยอมรับฟังความคิดเห็นการร่วมปฏิบัติตามข้อระเบียบกติกา การอยู่ร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชนในพื้นที่และจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ และงานวิจัยของพระครูสุวรรณธรรมาภิมณฑ์ (สมชาย เจริญผา) (2564) เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอมะนัง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณียธรรม 6 กับการส่งเสริมความสามัคคีการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะนัง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับสูง ($r=0.874^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า หลักสารณียธรรม 6 กับการส่งเสริมความสามัคคีการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับสูงทุกด้าน มีความสอดคล้องกันเพราะว่ามีความสัมพันธ์ของหลักสารณียธรรมอยู่ในระดับสูงเหมือนกัน อธิบายได้ว่า การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่น และการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน สามารถนำหลักสารณียธรรมมาเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ได้เหมือนกัน

3. อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

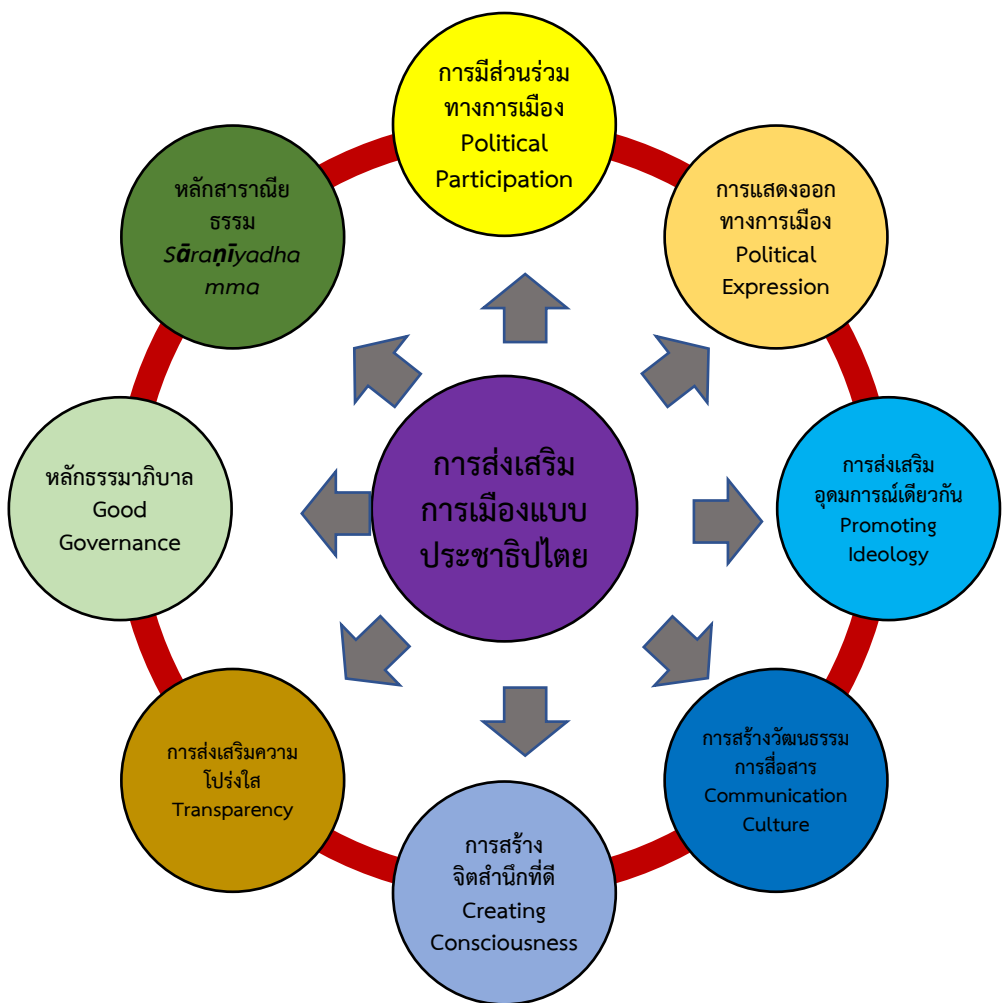
จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำให้ได้แนวทางการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักสารณียธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ คือด้านเมตตาทายกรรม (การร่วมมือกัน) การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างอิสระเสรี เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ด้านเมตตาวัจกรรม (การเจรจาด้วยเหตุผล) การมีสิทธิเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นความจริง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้อย่างเสรี ด้านเมตตาโมกกรรม (การคิดพิจารณา) การตัดสินใจที่ปราศจากอคติ การใช้สติปัญญาในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารที่มีความเกี่ยวข้องกัน ด้านสาธารณโภคี (การบำเพ็ญ

ประโยชน์ต่อสาธารณะ) สรุปได้ว่า สาธารณโภคี การมีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รู้จักการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ด้านศีลสามัญญตา (การรักษาระเบียบวินัย) การให้ความเคารพต่อสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรักษากฎระเบียบและการปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชน ด้านทฤษฎีสามัญญตา (การยึดถือในหลักการอุดมการณ์) มีความเห็นพ้องต้องกันในอุดมการณ์ประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเอง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริสุตา แสงทอง (2564) เรื่อง “การจัดสวัสดิการสังคมภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติในภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดสวัสดิการสังคมภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติในภาคเหนือตอนบน หลักสารานียธรรม 6 ประกอบด้วย คือ 1) เมตตาการุณกรรม (การกระทำดีต่อกัน) การบริการต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริการที่ดี ช่วยเหลือและเอื้อเพื่อต่อแรงงานข้ามชาติความเต็มใจตามหลักมนุษยธรรม 2) เมตตาจักรม (การสื่อสารที่ดีต่อกัน) มีการสื่อสารที่ดี ลดความขัดแย้งและเกิดความสามัคคีในการอยู่ร่วมกัน 3) เมตตาโมกรรม (การปรารถนาดีต่อกัน) มีการบริหารงานด้วยการเอาใจใส่ มีจิตบริการที่ดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 4) สาธารณโภคี (การแบ่งปันกัน) มีบริการและจัดสวัสดิการด้วยความเสียสละ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนโดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นบรรทัดฐาน 5) ศีลสามัญญตา (การรักษากฎระเบียบข้อบังคับร่วมกัน) รักษากฎระเบียบข้อบังคับ เคารพในสิทธิและเสรีภาพ ไม่แบ่งแยก 6) ทฤษฎีสามัญญตา (การเคารพรับฟังความเห็นผู้อื่น) เคารพและยอมรับฟังความเห็น ยอมรับถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน การจัดสวัสดิการสังคมภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติจะมีประสิทธิภาพได้จะต้องมีความเห็นชอบร่วมกันเป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธโรธิษฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช) (2564) เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักสารานียธรรม 6 ประการด้าน 1) ด้านเมตตาการุณกรรม (กระทำต่อกันด้วยความเมตตา) 2) ด้านเมตตาจักรม (การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา) 3) ด้านเมตตาโมกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี) 4) ด้านสาธารณโภคี (แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน) 5) ด้านศีลสามัญญตา (มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม) 6) ด้านทฤษฎีสามัญญตา (เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน) มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรมโดยยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตลอดถึงภราดรภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึที่ดีต่อกันซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย มีความสอดคล้องกันเพราะมีแนวทางการ

ส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การจัดสวัสดิการสังคมภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติ และการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนตามหลักสราณียธรรมเหมือนกัน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอด่นชัย จังหวัดแพร่” ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ ดังนี้

การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยควรส่งเสริมการมีบทบาทของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน (P=Political Participation การมีส่วนร่วมทางการเมือง) การปลูกฝังการใช้วิจารณญาณ และเหตุผลในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง (P=Political Expression การแสดงออกทางการเมือง) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และสิทธิทางการเมือง (P=Promoting Ideology การส่งเสริมอุดมการณ์เดียวกัน) การสื่อสารที่สร้างสรรค์ มีเหตุผลที่เชื่อถือได้ มีความสุภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ปราศจากอคติ (C=Communication Culture การสร้างวัฒนธรรมการสื่อสาร) การปลูกฝังเกี่ยวกับการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎหมายและมติของประชาชน (C=Creating Consciousness การสร้างจิตสำนึกที่ดี) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพื่อความโปร่งใส (T=Transparency การส่งเสริมความโปร่งใส) การทำงานที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (G=Good Governance หลักธรรมาภิบาล) และการนำหลักสาราณียธรรม (S=Sāraṇīyadhamma หลักสาราณียธรรม) มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเมตตา มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ ดังนั้น การกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีและเท่าเทียม ผ่านการสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่มีความสุภาพและเป็นกลาง พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกให้เคารพในสิทธิกฎหมาย และมติของมหาชน ภายใต้หลักความโปร่งใสและธรรมาภิบาลที่เน้นความรับผิดชอบและความคุ้มค่า พร้อมทั้งยึดหลักสาราณียธรรมในการสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จั่ว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานในเรื่องสิทธิทางการเมืองเบื้องต้น เช่น ด้านอำนาจอธิปไตยของปวงชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านสิทธิและเสรีภาพ คือ การใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงออกถึงสิทธิและเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค คือ การมีความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านภราดรภาพ คือ การปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐกำหนด และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จั่ว ยังขาดการส่งเสริมการมีความปรารถนาดีต่อกัน การใช้ความสุภาพในการสื่อสารทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การช่วยเหลือและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย การมีความประพฤติที่ดีในการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย และการเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพในการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้วยการนำหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์เพื่อส่งเสริม

การเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองในการส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การคิดพิจารณาเกี่ยวกับการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการเมืองแบบประชาธิปไตย การให้ความรู้ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชนในฐานะพลเมืองที่ดี การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมือง การมีความเชื่อมั่นในหลักการสร้างความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตย การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดยการประยุกต์หลักพุทธธรรมของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัวะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่” มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านอำนาจอธิปไตยของปวงชน มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ทางการเมืองของตนเอง มีการเพิ่มช่องทางการแสดงความคิดเห็นผ่านการจัดเวทีประชาคมหรือการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมือง มีการรณรงค์ให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างอิสระเสรี โดยเผยแพร่ข้อมูลและนโยบายของผู้สมัครให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

1.2 ด้านสิทธิและเสรีภาพ มีการจัดโครงการอบรม การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของตนเองหรือการตั้งเวทีเสวนาทางการเมืองที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ สามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ และการออกกฎหมายคุ้มครองประชาชนจากการถูกข่มขู่ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง

1.3 ด้านความเสมอภาค การสร้างจิตสำนึกผ่านกิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และชนกลุ่มน้อย เพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิทางการเมืองอย่างเท่าเทียม พัฒนากระบวนการตรวจสอบความถูกต้องเพื่อความโปร่งใสและความเป็นธรรมให้กับประชาชนและนักการเมืองอย่างเสมอภาค

1.4 ด้านภราดรภาพ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ทางการเมืองผ่านกิจกรรมที่เปิดกว้างมีอิสระเสรีให้กับประชาชนได้แสดงความคิดเห็นที่มีความหลากหลาย และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความโปร่งใส การส่งเสริมการใช้สื่อกลางที่เป็นกลางและมีความน่าเชื่อถือ เพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 ด้านอำนาจอธิปไตยของปวงชน การส่งเสริมการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีสติในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มีความเคารพกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2 ด้านสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนเคารพสิทธิทางการเมืองของกันและกัน สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือการเข้าถึงข้อมูลทางการเมือง มีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร เพื่อลดการหลงเชื่อข้อมูลที่เป็นเท็จเพื่อประโยชน์ส่วนตัว และการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

2.3 ด้านความเสมอภาค ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงสิทธิทางการเมืองของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกเพศ เพื่อช่วยลดช่องว่างทางสังคม สร้างโอกาสการเข้าถึงสิทธิทางการเมืองอย่างเท่าเทียม เคารพกฎเกณฑ์ที่ทำให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิอย่างเท่าเทียม ปลูกฝังแนวคิดความเท่าเทียมในสังคม และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเคารพสิทธิของผู้อื่น

2.4 ด้านภราดรภาพ ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนทุกกลุ่มเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมืองด้วยการใช้วาจาที่สุภาพ ไม่มีการบิดเบือนข้อมูลให้เป็นเท็จ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นให้ประชาชนมีแนวคิดทางการเมืองที่ยึดมั่นในสันติวิธี ด้วยการสร้างจิตสำนึกของการเสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความสำคัญกับความสามัคคีของสังคม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมอำนาจอธิปไตยของปวงชนตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

3.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

3.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธนวัตกรรมการส่งเสริมความเสมอภาคทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

3.4 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมหลักภราดรภาพตามหลักพุทธธรรมในการลดความขัดแย้งทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กรณีฐะ ระบุทับทิม. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- จิตรกร ลอศรี. (2564). การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองไผ่ชุมพล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- ถวิลวดี บุรีกุล และรัชต์เดชสมหะหมัด. (2557). ค่านิยม วัฒนธรรม และอุดมภูมิประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- เทศบาลตำบลแม่จิว. (2568). สภาพทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2568, จาก <https://www.maechnua.go.th/condition.php>

- พระครูวินัยธรรณิษฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี. (ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระครูสุวรรณธรรมาภิมณฑ์ (สมชาย เจริญผา). (2564). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ.
- พระเนาวนนท์ ขยาภินนโท (จอมพนัส). (2562). จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- วรฉัตร เป็กทอง. (2565). ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาของการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตพื้นที่ตำบลแม่ป้าก อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- ศิริสุดา แสงทอง. (2564). การจัดสวัสดิการสังคมภาครัฐที่มีต่อแรงงานข้ามชาติในภาคเหนือตอนบน. (ดุष्ฎินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2565). การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กาลสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุรพล สุธะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่จ๊วะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570). แพร่: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่จ๊วะ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่.